

**Notitie: Koers houden langs nieuwe wegen –
Hoofdpijnen van inhoudelijke opgaven**

Van : Tycho Jansen, Informateur.

Datum : 23 maart 2022, herzien 26 maart 2022

Betreft : Inhoudelijke hoofdpijnen uit informatiegesprekken met raadsfracties

Inleiding

Na de gemeenteraadsverkiezingen van 16 maart 2022 is mij door de lijsttrekkers van de partijen die zijn gekozen in de gemeenteraad van Sliedrecht gevraagd het proces van de 'informatie' te starten. Deze opdracht zal door de gemeenteraad worden bevestigd in haar eerste raadsvergadering. De opdracht die door de lijsttrekkers is meegegeven was een brede verkenning met alle raadsfracties te starten. Met primair focus op de inhoud, maar ook met ruimte om naar de diverse opties van programma- en coalitievorming te kijken. Op 18, 19 en 26 maart heb ik, met ondersteuning van Sjoerd Swinkels vanuit de ambtelijke organisatie, uitgebreid gesproken met alle individuele raadsfracties.

In deze notitie heb ik de rode draad van de gesprekken samengevat. Ik start met de samenvattende conclusies. Daarna volgt een nadere toelichting op de inhoudelijke thema's die aan de orde zijn geweest.

Samenvattende conclusies.

Op inhoud lijkt er op veel thema's brede consensus over de richting die Sliedrecht op moet. Dit komt doordat Koers 2030 door alle partijen als uitgangspunt wordt gezien voor de periode 2022-2026. PRO Sliedrecht ziet het alleen anders wat betreft de bouw van woningen in Sliedrecht Noord, maar ondersteunt, op basis van de eerdere besluitvorming wel de verdere voorbereidingsfase. De eerste constatering is dan ook dat op thema's als de woningbouwopgave, ruimtelijke vernieuwing, balans in wijken, economische ontwikkeling, duurzaamheid, sociale infrastructuur, armoedebestrijding, regionale samenwerking, participatie & communicatie en financiële uitgangspunten veel inhoudelijke raakvlakken zijn. Zeker als het om de richting en hoofdlijn gaat.

Aan deze conclusie zitten een aantal kanttekeningen:

- De conclusie is gebaseerd op de eerste gespreksronde en de verkiezingsprogramma's. Er is niet met alle partijen over ieder onderwerp gesproken. In het verdere proces wordt deze eerste conclusie voorgelegd aan alle partijen, waarna mogelijk nog andere verschillen tot uiting komen.
- Partijen zijn het veelal eens over de hoofdlijn maar hebben op een aantal thema's wel verschillende inzichten hebben over de precieze uitwerking. Soms zijn die aanvullend op elkaar en soms tegenstrijdig. Onder meer als het gaat om de invulling van het woningbouwprogramma (o.a. aandeel sociaal, type woningen, woonconcepten), actief grondbeleid, inzet marktpartijen, aanpak drugs en de ontwikkeling van het raadhuis/gemeentekantoor.
- Enkele partijen benadrukken een realistische, betaalbare en uitvoerbare uitwerking. Die is voorwaardelijk om bepaalde plannen ook daadwerkelijk te kunnen steunen. Met name als het gaat om de energietransitie, Sliedrecht Buiten en bouwen boven het spoor.

Zondagsrust

De zondagsrust is het meest relevante thema waar partijen verschillen van mening. Alle partijen behalve de SGP-CU en het CDA pleiten voor (meer) openstelling op zondagen. Partijen geven daarbij aan begrip en respect te hebben voor de verschillende standpunten en daar vooral een open gesprek over te willen voeren.

Hoofdpijnen gesprekken met raadsfracties.

Hieronder treft u de belangrijkste uitkomsten van de gesprekken met de raadsfracties. Ik start met de meer uitgebreide toelichting op de inhoudelijke thema's. Dit is met name gebaseerd op de gesprekken, maar ook op de verkiezingsprogramma's.

Koers 2030

Alle partijen benadrukken dat Koers 2030 (Kadernota 2021) inhoudelijk leidend is voor de ontwikkeling van Sliedrecht. Deze visie, en daarmee samenhangend de Omgevingsvisie en het Programmaplan ruimtelijke vernieuwing, vormt daarmee de basis voor het nieuwe bestuursprogramma in 2022-2026. De partijen stellen vast dat het oorspronkelijke proces om te komen tot Koers 2030 niet de schoonheidsprijs heeft verdiend, maar dat de inhoud ervan wel tot beweging heeft geleid. De Koers biedt een stip op de horizon. Naast een inhoudelijk kompas, draagt de gezamenlijk gedragen koers ook bij aan de onderlinge samenwerking, de samenwerking met het college en met de ambtelijke organisaties.

Het is nu zaak planmatig en structureel toe te werken naar de stip op de horizon. Daarmee wordt ook onderkend dat de 2022-2026 een periode is waar veel onderzoek en voorbereiding moet plaatsvinden. Het is zaak de 'weg vrij te maken' om in 2026-2030 de vruchten te plukken. Uiteraard wil dat niet zeggen dat er de komende 4 jaar geen concrete resultaten gehaald moeten worden. Met name binnenstedelijk en bij enkele grote projecten (BW-Plein en Sliedrecht Buiten) is dit wel degelijk mogelijk of zelfs noodzakelijk. Die resultaten zijn belangrijk als 'voorbode' voor de langere termijn ambities. We laten daarmee zien dat er wat gebeurt en het ons 'menens is'. Ook in de samenwerking met omliggende gemeenten is een duidelijke focus. Partijen onderschrijven het belang dat daarbij niet alleen gaat om "mee te doen", maar ook om daadwerkelijk bij te dragen. De inhoud gedreven samenwerking heeft zich verbreed tot nieuwe partners, zoals in de Alliantie Merwede Lingelijn. Dit wordt breed ervaren als een positieve ontwikkeling.

Kanttekening bij Koers 2030

Belangrijke kanttekening op bovenstaande is dat PRO Sliedrecht niet de volledige inhoud van Koers 2030 onderschrijft. Zij blijven tegenstander van bouwen in Sliedrecht Noord. Er zijn twijfels over nut en noodzaak, maar ook over de haalbaarheid/uitvoerbaarheid. PRO Sliedrecht kan wel meegaan in de komende periode met het verder uitwerken en onderzoeken van de haalbaarheid. Dan kan er namelijk ook echt uitsluitel komen. Ook de PvdA blijft nog wat gereserveerd over bouwen in Noord. Onder voorbehoud van de verdere uitwerking (o.a. woningbouwprogramma) en samenhang met binnenstedelijke plannen staan zij hier echter constructief in (inbreiding vóór uitbreiding).

Woningbouw / ruimtelijke vernieuwing

Bouwen, bouwen, bouwen. Voor de meeste partijen is woningbouw prioriteit nummer één. Zowel binnenstedelijk als boven het spoor (m.u.v. PRO Sliedrecht, zie hierboven). De partijen zien het bouwen van woningen als essentiële oplossing om in de inwoners van Sliedrecht van voldoende passende woningen te voorzien. Aanvullend wordt door partijen ook genoemd dat de ambitie mag zijn in te spelen op de dringende wens vanuit het bedrijfsleven te voorzien in een huisvestingsvraag. Er zitten tussen partijen nog wel accentverschillen in de diverse thema's die rondom woningbouw genoemd worden:

- *Woningbouwprogramma.*

Het programmaplan ruimtelijke vernieuwing geeft de juiste richting. Ga binnenstedelijk aan de slag en werk Sliedrecht Noord verder uit. Samenhang daarbij is noodzakelijk. Er moet dus ook nog veel gebeuren. Onder meer wat betreft het totale woningbouwprogramma. Hier moeten nog keuzes gemaakt worden en veel doelgroepen hebben behoeften. Partijen zijn het eens dat er een juiste balans per buurt/wijk moet zijn vanuit sociaaleconomisch perspectief. Met name in Sliedrecht Oost vraagt dit aandacht. Er zijn echter wel wat verschillen of aandachtspunten als het gaat om:

- Het terugbrengen van het aandeel sociale woningbouw (nu 37%).

- Het toepassen van innovatieve woonconcepten (omkatten kantoren, kleinere woningen).
- Het concreet bouwen voor bijvoorbeeld starters of juist in te zetten op doorstroming.
- Het in te zetten instrumentarium om de markt ook het gewenste programma te laten bouwen (dus ook minder winstgevendende projecten te ontwikkelen).

- *Binnenstedelijke projecten*

Binnenstedelijke projecten hebben prioriteit om op (relatief) korte termijn woningen te bouwen en/of te vernieuwen. Een aantal partijen zien ook opties om gemeentelijk vastgoed met prioriteit te transformeren voor woningbouw. Onder meer de Maaslaan en de Groen van Prinsterer locatie.

- *Doelgroepen- en huisvestingsverordening*

Partijen zijn het eens deze instrumenten te hanteren om Sliedrecht (specifieke doelgroepen zoals starters uit Sliedrecht) voorrang te geven op de woningmarkt. Ook een voorrangregeling bij nieuwbouw (voorbeeld Hardinxveld-Giessendam) is daarbij een optie die genoemd is. Huisvesting van arbeidsmigranten is een aandachtspunt. Huisvesting dient de werkgelegenheid – behoefte van werkgevers - te volgen en niet de wensen van een verhuurder.

- *Aantrekkelijke, veilige en leefbare wijken*

Zorg voor aantrekkelijke en veilige buitenruimtes met veel groen en prettige (ontmoetings)plekken.

- *Sociaaleconomische structuur*

Een aantal partijen zien woningbouw en ruimtelijke vernieuwing ook als een belangrijk middel om de sociaaleconomische structuur in Sliedrecht een impuls te geven. Fysieke ingrepen leiden ook tot sociale vooruitgang. Balans en diversiteit in de wijken is de sleutel. Het gaat dan om een goede mix van woningtypen, maar ook om de openbare ruimte (groen, recreatie, voorzieningen, ontmoeting, etc.).

- *Investeren: kosten voor de baten uit*

De ruimtelijke opgave vraagt forse investeringen. Ook gaan de kosten voor de baten uit. Partijen zien dit en vinden dat er geïnvesteerd moet worden. De meningen over (de mate van) een actief grondbeleid zijn verdeeld.

- *Ruimtelijke vernieuwing: Samenhang met andere thema's.*

Ruimtelijke vernieuwing is een integrale opgave. De woningbouwopgave dient in samenhang gezien te worden met thema's zoals bereikbaarheid, meer groen, duurzaamheid, etc. Maar ook met een oog voor de sociale aspecten zoals veiligheid, leefbaarheid, zorgvragen en de samenhang. Betreft bijvoorbeeld het sociaal team nadrukkelijk bij een wijkaanpak. Dit vraagt om integraal werken en slim combineren.

Economische ontwikkeling

Een aantal partijen noemen de huidige Economische Visie specifiek als uitgangspunt voor de economische ontwikkeling van Sliedrecht. Door de ligging aan het water, spoor en snelweg is Sliedrecht een aantrekkelijke plek voor bedrijven. Dit moeten we ten volle benutten. Dat betekent dat er specifiek aandacht moet zijn voor ruimte voor bedrijven. Stationspark III is belangrijk. Maar ook door te schuiven met bedrijven, met name als het gaat om kansen voor watergebonden bedrijvigheid. Hier liggen ook kansen om dat vanuit regionaal perspectief te bekijken. En om te samenwerken met Deal en ROM-D. Verder is het arbeidsmarkt vraagstuk belangrijk. Met name een focus op kwaliteit van arbeid is genoemd als uitgangspunt.

Grote projecten

Alle partijen zijn het erover eens dat de projecten BW Plein en Sliedrecht Buiten (verplaatsing voetbal) de komende jaren resultaat moeten opleveren. T.a.v. het verplaatsen van de voetbalvelden staat

duidelijkheid voor de vereniging centraal. Partijen staan nog steeds achter de verplaatsing. Voor een aantal geldt wel dat dit niet ten koste van alles door moet gaan.

Raadhuis/gemeentekantoor

Over de plannen van het renoveren van het Raadhuis en Gemeentekantoor is nog niet iedereen enthousiast. Op zichzelf steunt iedereen het idee, maar het duurt lang, er is volgens enkele partijen te weinig visie en uitwerking en daardoor nog teveel onduidelijk. Het gemeentekantoor dient vooral een goede en functionele werkplek te zijn.

Renovatie pand Elektra

De nadruk dient op het multifunctionele gebruik van het pand te liggen. Dit betekent ook dat het beheer in handen van de gemeente dient te zijn. De uitgangspunten uit het vorige coalitieakkoord staan nog steeds:

- We investeren in het pand Elektra, in lijn met de omgeving waar de Kerkbuurt, de Grote Kerk en het Oorlogsmonument onderdeel van uitmaken, zodat we een uniek stukje Sliedrecht creëren;
- Het pand Elektra wordt, meer dan nu het geval is, meervoudig gebruikt en multifunctioneel ingezet. Hierdoor bereiken we dat het pand, naast het jongerenwerk, ook andere doelen kan dienen.

World of water

Meerdere partijen ondersteunen het initiatief voor de World of Water Experience. Zij zien dit als een grote kans voor de groei en ontwikkeling van Sliedrecht. Wel is de voorwaarde dat er een duidelijke link is met onderwijs / kennisontwikkeling.

Maatschappelijk vastgoed

Meerdere partijen benoemen het belang van een goed planmatig onderhoud en tijdig keuzes voor herontwikkeling of herbestemming. Het verantwoord beheren van het vastgoed is ook essentieel.

Duurzaamheid en energietransitie

Alle partijen onderschrijven het belang om in te zetten op klimaatverandering via duurzaamheid en energietransitie.

- Klimaatadaptatie in de openbare ruimte wordt breed gedragen.
- Wat betreft de energietransitie (uitrol warmtenet, geothermie, etc.) is men in principe voorstander, maar zijn er enkele partijen die een realistische, betaalbare en uitvoerbare aanpak benadrukken.
- De ontwikkelingen in Oekraïne kunnen er voor zorgen dat de energietransitie versneld op ons af komt. Geothermie is een mogelijke oplossing, maar veiligheid is altijd belangrijker dan snelheid.
- Partijen zijn geen voorstander van windmolens en grootschalige zonneweides in Sliedrecht.
- Zonne-energie op de (bedrijfs)daken heeft de voorkeur. Dit moet gestimuleerd worden. Dit geldt ook voor verduurzaming van bedrijven en het opzetten van energie coöperaties.
- Heldere communicatie is essentieel in de energietransitie.

Bereikbaarheid

- Partijen onderschrijven de noodzaak van een verbinding tussen binnenstedelijk Sliedrecht en een Sliedrecht Noord. PRO Sliedrecht zet vraagtekens bij de haalbaarheid ervan.
- Verder zien een aantal partijen de noodzaak van extra ontsluitingswegen omdat het binnenstedelijk al knelt qua verkeer. Met name ook het zware verkeer dwars door Sliedrecht vraagt aandacht.
- Tot slot is het belang van de fietsinfrastructuur ingebracht. Meer fietsen is gezond, goed voor het milieu, etc. Dit vraagt wel meer en veilige fietsverbindingen en goede voorzieningen (fietsenstallingen, etc.).

Sociaal Sliedrecht

Alle partijen zijn het eens dat Sliedrecht een sterke sociale infrastructuur heeft. Sliedrecht is met trots een 'zorgdorp'. Dat moet ook zo blijven. Daarom kun je niet alleen op het 'bouwen' focussen, maar is ook het sociaal domein belangrijk. Heb juist ook oog voor 'de inwoners van Sliedrecht die er nu wonen'. Relevante thema's zijn:

- Het Bonkelaarhuis is een goed voorbeeld van een laagdrempelige voorziening waarin maatschappelijke partners samenwerken. Hiermee is een deel van het lokaal aanbod van voorzieningen gecentraliseerd, wat voor de schaal van Sliedrecht als positief wordt ervaren. Ga hiermee door. En kijk ook in hoeverre onze kennis en goede ervaringen gedeeld kunnen worden met de regio.
- Enkele partijen stellen dat armoedebestrijding en extra inzetten op het versterken/vernieuwen van de sociale structuur noodzakelijk is. Het amendement 'Sliedrecht schuldenvrij en actief' vormt een belangrijke eerste stap in een preventieve aanpak.
- Ook zien een aantal partijen het belang van de ruimtelijke vernieuwing t.b.v. een gezonde sociale balans in wijken en buurten. De ruimtelijke en sociale aanpak moeten dan ook integraal gezien worden (zie ook thema ruimtelijke vernieuwing hierboven).
- Er liggen kansen om thema's als gezondheid, sport, spel, cultuur en recreatie actief in te zetten voor een sterke preventieve en sociale basis in Sliedrecht.
- De transitie naar een GR Sociaal, waarbij de lokale raden weer het beleid bepalen, biedt mogelijkheden om met meer maatwerk aan de slag te gaan met de opgaven.
- Jeugdzorg is een belangrijk thema. Het beeld is dat er brede consensus is over de aanpak binnen de raad en dat dit vooral doorgezet moet worden.
- Enkele partijen zijn voor een actieve inzet op preventie / terugdringen van drugs gebruik onder jongeren. Stevige inzet op handel en gebruik van hard drugs. Over de toekomst van de coffeeshop verschillen partijen van mening.

Regionale samenwerking.

Alle partijen zijn voorstander van regionale samenwerking. Maar het moet wel bijdragen aan de doelen van Sliedrecht (Koers 2030) en/of de doelen van de Smart Delta Drechtsteden versterken. Het motto '*Sliedrecht kan niet zonder de regio en de regio kan niet zonder Sliedrecht*' is door diverse partijen uitgesproken. Een aantal relevante aspecten zijn:

- Het principe van meervoudig lokaal kan op veel draagvlak rekenen. Meer flexibiliteit om op diverse thema's ook met diverse partners op te trekken. Buiten de Drechtsteden, worden met name Molenlanden en Gorinchem gezien als belangrijke partners.
- Dit betekent ook dat je goed naar de doorontwikkeling van de samenwerkingsvorm en daarbij horende afspraken moet kijken en deze waar nodig aanpast. Ook financieel.
- Op inhoud is het zinvol de ambities van de Groeiagenda opnieuw tegen het licht te houden. Is het creëren van 30.000 banen nog wel logisch in een tijd van een krappe arbeidsmarkt? En de woningbouwopgave is nu een woningnood en verdient misschien wel nog meer prioriteit
- De Merwede Lingelijn Alliantie, waarbij Sliedrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam en Dordrecht, gezamenlijk gaan inzetten op mobiliteit en woningbouw vindt iedereen een goed voorbeeld van meervoudig lokaal. Dit moet ook een essentieel onderdeel worden van de regionale lobby.
- Er is een vaste samenwerkingsstructuur met de 7 gemeenten op de Smart Delta Drechtsteden Dit is de basis. Maar meervoudig lokaal biedt geografisch en inhoudelijk juist meer speelruimte voor andere en extra allianties en projecten. Om die mogelijkheden op te pakken en kansen te benutten heb je ook financieel ruimte ('wisselgeld') nodig (als extra op de basis).
- Verder is een breed signaal dat momenteel onvoldoende helder is wat de regio doet en welk effect dit voor Sliedrecht heeft. Het moet beter zichtbaar worden.
- Sliedrecht kan haar sturende rol beter invullen. Vanuit onze doelen, vanuit eigenaarschap. Met name als het gaat om woningbouw is een sturende en trekkende rol wenselijk.
- De nadere uitwerking van de stip op de horizon vanuit Koers 2030 helpt ook bij het bepalen van de gemeentelijke inzet en doelen in de regio.
- Gezamenlijke lobby wordt breed gezien als een essentieel onderdeel van regionale samenwerking. Hier moet echt meer op ingezet worden, ook door Sliedrecht zelf. We moeten dan wel zorgen dat

het 'Sliedrechtse verhaal' ook goed verteld wordt bij de provincie en Den Haag. Goedkeuring voor Sliedrecht Noord, maar ook de bereikbaarheidsopgave A15 zijn twee belangrijke lobby-thema's.

Participatie en communicatie

Meerdere partijen constateren een kloof tussen de inwoners en de gemeente. Zowel politiek als ambtelijk. Enkele aandachtspunten die zijn genoemd:

- Communiceer helder, transparant en tijdig. Laat zien wat je doet en koppel ook weer terug. En maak helder waar je als gemeente niet van bent.
- Participatie aan de voorkant bij beleidsvorming, projecten en ontwikkelingen is belangrijk. Het creëren van draagvlak aan de voorkant levert in het verdere proces voordeel op. Ook de Omgevingswet biedt hier handvatten voor.
- De politiek moet naar de inwoner toe. Organiseer raadsvergaderingen in de wijken.

Financiën

Alle partijen staan voor een gezond financieel perspectief voor Sliedrecht. Investeren moet, maar wel verantwoord en op basis van een helder plan. Kosten mogen daarbij voor de baten uit gaan. Zowel ruimtelijk als sociaal (preventie). Enkele relevante thema's zijn:

- Enkele partijen opteren voor een actief grondbeleid om meer regie te hebben op (woningbouw)ontwikkeling. Anderen staan hier terughoudender vanwege de risico's die het ook heeft.
- De herverdeling van het gemeentefonds is een aandachtspunt. Sliedrecht lijkt een nadeelgemeente te worden. Aan de andere kant kun je via ontwikkelingen ook sturen op je inkomsten op lange termijn vanuit het gemeentefonds.
- De Eneco-gelden zijn een belangrijk investeringsmiddel. Uitgangspunt is en blijft dat deze ingezet worden voor plannen met een structurele maatschappelijke meerwaarde.
- Er is aandacht gevraagd voor het gemeentelijk vastgoed en dan met name het onderhoud ervan. In het verleden heeft 'onderhoud wanneer nodig' geleid tot forse achterstanden en hoge kosten. Dit kan beter door heldere afspraken te maken over onderhoud.

Organisatie

De partijen onderschrijven het belang van een goede samenwerking tussen raad, college en ambtelijke organisatie. We werken met zijn allen aan Sliedrecht. Genoemde punten zijn:

- De organisatie verdient het om in rust door te ontwikkelen naar een stabiele, flexibele, lerende en opgavegerichte organisatie. Zet het goed neer en voorkom het om daarna steeds opnieuw te herstructureren of reorganiseren.
- Er ligt een grote inhoudelijke opgave. Het is noodzakelijk te investeren in de organisatie. Met name voor de ruimtelijke vernieuwingsopgave is een sterke projectorganisatie wenselijk. Dit kan initieel via de incidentele Eneco-gelden. Daarna kun je dat structureel maken, bijv. via lege-inkomsten vanuit het bouwen.
- Wat betreft de Grote Projecten is adequate sturing op programma-, project- en uitvoeringsniveau cruciaal voor een snelle realisatie. Een spoedige oplevering van het 'Plan van Aanpak Grote Projecten' is dan ook essentieel. Een projectmatige methodiek die breed in de organisatie ingevoerd en toegepast wordt.
- Een werkwijze met trainees/junioren waarbij ingezet wordt op talentontwikkeling wordt als kansrijk gezien. Ook met het oog op de krappe arbeidsmarkt.
- Het is belangrijk procesmatig te sturen op de doelen en de raad te ondersteunen in haar rol door (tijdig) benodigde sturingsinformatie aan te reiken.
- Aandacht voor dienstverlening richting inwoners.
- Aantrekkelijk werkgeverschap en arbeidsmarktbeleid is belangrijk om voldoende geschikte mensen te werven en binden.

Zondagsrust

De partijen verschillen van mening als het gaat om de zondagsrust. Belangrijk om aan te geven is dat alle partijen duidelijk hebben aangegeven begrip en respect te hebben voor het standpunt van de ander. Daarbij is er ook een brede oproep om hier zorgvuldig het goede gesprek over te voeren.

De relevante elementen op dit thema zijn:

- Viering van Bevrijdingsdag op 5 mei, ook als dat een zondag is.
- Openstelling meubelboulevard (gebied boven de A15). Momenteel mogen die 12 zondagen per jaar open. Deze beperking blijkt bedrijven te weerhouden zich in Sliedrecht te vestigen.
- Openstelling centrum/Kerkbuurt. Momenteel niet opengesteld.
- Openstelling supermarkten. Momenteel niet opengesteld.